

anlaşılması səbəbindən), “əyalətlərdən” yerinə isə “fəaliyyətlərdən” getmişdir. “Muxtariyyətə layiq olan” sözləri “öz müqəddəratını təyin etmə hüququna malik olan” kimi başa düşülməlidir.

səh. 255. “...Almaniya hərbi gəmilərin təslim edilməsini...”: qəzetdə “təslim” [silahlandırma] yerinə səhvən “təslim” getmişdir.

“Cavad bəy”: Türkiyənin siyasi və hərbi xadimi İsmayıl Cavad Çobanlı nəzərdə tutulur.

“Ənvər paşanın dayısı Xəlil paşa”: Xəlil Qut nəzərdə tutulur. Xəlil paşa Ənvər paşanın əmisi idi.

Bakı xəbərləri

səh. 256. “edadi məktəbləri”: təhsildə universitetdən əvvəlki mərhələ – indiki lisey yaxud gimnaziyalar kimi başa düşülməlidir.

Çərşənbə, 19 fevral 1919-cu il, nömrə 117

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Çarşənbə, 18 cəmədiyələvvəl sənə 1337. 19 şubat sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIUN

Əliheydər Babayev, Xəliq, Ələsgər və Əliməhəmməd Lütfuliyevlər əvvəlincisinin dayısı oğlu və axırıncıların qardaşı **Ələkbər Lütfuliyev**in vəfat etdiyini kamali-hüzn və təhəssürlə [böyük bir hüzn və kədər] öz qövmlə-əqrəbə və dost-aşınalarına xəbər verirlər.

Starı poçtovı küçədə 15-inci dalan 3 nömrəli evdə.

Dəfn günü əlahiddə elan olunacaqdır.

QİSMİ-RƏSMİ

Qubernatorun əmri

Bakı qubernatoru Rəşid bəy Axundzadə cənabları tərəfindən Bakı quberniyasına zeyldəki [aşağıdakı] əmrnamə sadir olmuşdur [verilmişdir]:

Bakı qubernatoru vəzifəsini ifaya başladığıda mən hər şeydən əvvəl şəhərin və Balaxanı-Sabunçu dairəsinin əhvalı ilə aşina olmaq və təhti-idarəmdə [idarəm altında] olan quberniyada və ələlxüsüs

[xüsusi] Bakı şəhərində davam edən və get-gedə artmaqda olan cinayət və qətl-qarətin səbəblərini bilmək istədim və bildim ki, bu səbəblərdən birincisi qaradavoylar tərəfindən post qulluğunun nəhayətdə pis bir sayaqda aparılması və çox vaxt heç olmamasıdır. Bir çox yerlərdə qaradavoy yoxdur. Olan yerlərdə də onlar qanuna görə küçənin ortasında deyil, səkilərdə və çayxanalarda dururlar. Okolotoçniklər [polis sahə rəisləri] qaradavoyların postlarını təftiş etməyirlər. Bu isə mühafizə nöqtəyi-nəzərindən birinci dərəcədə əhəmiyyətli vəzifədir.

Buna binaən [əsasən] fevralın 7-sində verilən əmrə əlavə olaraq Bakı qalabəyisinə təklif edirəm: Bu gündən etibarən küçələrin ortasında qaradavoyların post qulluğunu təyin etsin. Bu isə məmurların təhqiq etmək vəzifəsini asanlaşdırıb və əhaliyə zərurət vaxtında kömək tapmağa imkan verir. Qaradavoylar üçün təyin edilmiş olan formanın hazırlanmasına və okolotoçniklərin indidən postlarda və nəzarət və təhqiqata başlamalarına pristavlar tərəfindən əmr verilməlidir.

Bunlardan əlavə, hangi uçaştokda şiddətli dərəcədə cinayət və qətl-qarət davam etməsini bilməkdən ötrü Bakı və

Balaxanı-Sabunçu qalabəylərinə təklif edirəm ki, bundan sonra hər uçaştokda nə qədər böylə ittifaqlar [hadisələr] olduğu barəsində hər gün mənə məlumat versinlər ki, tezliklə həman uçaştoka gecələr səyyar dəstələr göndərmək və postların miqdarını artırmaq mümkün olsun.

Bakı qalabəyinə təklif edirəm ki, Nikolayevski və Velikoknyajeski küçələrin küncündə “Metropol” mehmanxanası yanında okolotoçniklərdən ibarət növbətçi post qulluğu təyin etsin.

Balaxanı-Sabunçu qalabəyisi [polis-meysteri] Lütfəli bəy Əmircanova və onun müavinlərinə və bütün məmurlara Balaxanı-Sabunçu mədən dairəsində nizam və asayiş bərpa edib və polis qulluğunu tərtibə salmaqla sakitlik vücuda gətirməsindən dolayı vəzifə naminə təşəkküratımı izhar edirəm. Böylə nizam və asayiş kəndim görüb və yaqın hasil etdim.

Bakı təhərri [axtarış] polisinin fəaliyyəti lazımı dərəcə deyildir. Onun öhdəsində olan vəzifə istənilədiyi sayaqda ifa edilməyir. Bir qədər ciddi surətdə diqqət və etina edilərsə, bundan daha böyük faydalar hasil etmək olar. Binaənileyh, təhərri polisi naçalnikinə təklif edirəm ki, xəfiyyə işlərini tənzim etmək barəsində öz nəzəriyyatını tezliklə mənə təqdim etsin. Xəfiyyə işlərinin davamı, tövqif [həbs] edilən canilər, tapılan şeylərin müqəddəratı və onları tövqif edən və tapan məmurlar barəsində hər həftə mənə məlumat təqdim edilməlidir.

*Bakı qubernatoru:
Rəşid bəy Axundzadə
16 fevral 1919*

HƏR SÖZƏ ALDANMAYALIM

Parlaman iclaslarında danışılan sözlər hələ küçələrdə davam etdirilir. Əhali arasına min cürə həvadis [xəbər, şayiə] yayır, min ara qarışdırıcı sözlər söyləyirlər.

Keçirməkdə olduğumuz bu kimi zamanlarda, bir zamanda ki, Parlaman və hökumət ənvai [cürbəcür] müşkülət içindədirlər, bir zamanda ki, hökumətimiz, istiqlalımız var deyə ciddən xatircəm olmaq halında olmadığımızı ağı şey kəsən məktəb şagirdləri belə təsəvvür edə bilirlər, bir zamanda ki, xalq içərisindən çıxma həmiyyətəmənd bir piri-salxordənin [qocanın] dediyi kimi “südüün üzü hələ qaymaq tutmaqdadır”, bir zamanda ki, bir dostu müqabil min düşmən qarşısında-yız, bir zamanda ki, yeni qurulmaqda olan dövlətlər deyil, əsrlərdən bəri böyük bir dövlət həyatı ilə yaşamış olan dövlətlər, millətlər belə zamanın taqətfərsə [düzülməz] ağırlıqları altında inildəyirlər, böylə bir zamanda həmiyyəti, qeyrəti və bunlardan əvvəl hiss və idrakı olan bir azərbaycanlı hər sözə aldanmamalı, hər eşitdiyinə inanmamalıdır.

Neçə gündən bəridir şəhərə bir küy salmışlar, hər kəsə hökumətə, vəziyyətə qarşı bir şübhə və etimadsızlıq hissi oymatmışlardır. Xalqı yerindən oynadaraq nümayişlər etməyə belə meyl etdirənlər, təhrik edənlər olmuşdur.

Burada başqa qoşunlar yığışır, ermənilər könüllü yazılır, kazarmaları, evləri tuturlar. Buna da hökumət etina etməyir, göz qoymayırmış.

Bizi satırlar, evimizi yıxırlar, Mart günləri gəlir, həp yatırlarmış.

Yüngül əllərdən gövşək ağızlara atılan

bu sözlər gündə bir rəng və bir əlavə ilə ortaya çıxır, xalq həyəcana verir.

Fəqət xalq düşünməlidir. Bilməlidir ki, şübhə hər həqiqətin anası olsa da, daima kəndi etimadkərdələrini [etimad edilmiş şəxslərini], müqəddəratını tapşırılmış olduğu heyəti, adamları sui-zənn altına almaq, onlara inanmamaq da doğru bir hərəkət deyildir.

Zənn edilmir ki, küçənin qeyri-məsul adamları və yaxud tənqidlərini qayət fəna bir şəkildə küçələrə çıxaran bəzi “millət dadxahları” [millətin “imdadına çatanlar”] tənqid eylədikləri, bəyənmədikləri dövlət adamlarından, millət vəkillərindən daha ürək yanan, daha bəsirətli və daha iş bilən olsunlar?!

Küçə münəqqidləri [tənqidçiləri] ilə camaat küyləyən əfəndilər, əksərən cəsur və durbin [uzaqgörən] olmaqdan ziyadə, qorxaq və kutəhbin [dargörüşlü] olanlardır.

Ruslarda bir təbir var ki, ona “obivatelşina” deyirlər.

Türkcə ədəbiyyatda bunu “amiyanə” [avam] deyə tərcümə etmək gərək. Amiyanə düşünənlərcə bir çox şeylər var ki, insan onları görərkən yerindən olmaya bilməz. Fəqət bir az diqqət olununca baxarsınız ki, pək də xoflanacaq bir hal yoxdur.

Bizim keçirməkdə olduğumuz kimi müşkül zamanlarda nöqsan gördüyümüz camaat işlərində hökumətə zor gəlmək kimi həm faydalı, həm də zərərli bir hal təsəvvür etməyiniz!

Öylə zamanlar var ki, hökumətin əf-kari-ümumiyyə [ictimaiyyət] tərəfindən təzyiq edilməsi mətlubdur [arzu edilən-

dir]. Bu təzyiq hökumətin bəsirətini açar, görəcəyi təşəbbüslərdə kəndisinə xidmət edər. Bu şərtlə ki, bu təzyiq həsn-niyyətlə, hökuməti irşad [aydınlatmaq] qəsdilə olsun. Yoxsa öylə bir təzyiq də var ki, hökuməti rüsvay etmək, düşürmək üçün olur. Yerinə görə, zamanına görə bunun da bəlkə faydası ola bilər. Fəqət keçirdiyimiz zaman kimi vaxtlarda bu ikinci tədbirin hər zaman fəlakətlərlə nəticələndiyi təcrübələrlə görülmüşdür.

Bir kərə Mart hadisələrini xatırlayınız. Martdan əvvəl bolşeviklərlə daşnakların hərəkəti o zamanki müsəlman idarələri, müsəlman firqələri, “Müsavat”la sair müəssisələrə məlum deyilmiydi?...

Əlbəttə ki, məlum idi. Məmafih [bununla belə], onlar sikkənin o biri üzünə də aşına olduqlarından, həqiqi qüvvətlərin tənəsübünü ölçmək imkanında olduqlarından, təbiri-məxsusla [necə deyirlər], idareyi-məsləhət edir [vəziyyəti pis-yaxşı idarə edir], müsaid bir günün gəlməsini gözləyərək bir növlə müdara və rəftar edirlərdi [səbr edirdilər, dözürdülər].

Halbuki əmmamələrini əllərinə götürüb küçəyə çıxanlar, məntiqə deyil, boğazlarına güc verənlər, milli idarələrin tövsiyəsinə, “Müsavat”ın iltimas və ricasına, onların sükun və etidala dəvət edici bəyannamələrinə baxmayaraq məhud [məlum, hamının bildiyi] “ultimatum”u yazdırdılar. Sonra da zəbtü rəbtədən [nəzarətdən] çıxmış camaatı saxlaya bilmədilər. Olan oldu, istənilməyən nəticə alındı.

Bu təcrübəni xatirdə saxlamalıyıq. Hər zaman hissiyyətimiz cuş edərkən [coşarkən], cuşa gələn hissiyyətimizi boşuna sərf etməyib, kəndimizi zəbt etməliyiz. Həyə-

can, qələyan [coşma] və üsyanımızı daima müntəzəm bir surətdə işlətməliyiz. Bu intizamı isə bizə yalnız bir şey verə bilər: hər eşitdiyimizə inanmayıb, hər rəhbər ardından getməmək!

Qailə deyil, qövlə bax; yəni danışana deyil, danışığa bax – deyə siyasətdən başqa hər xüsusi qayət doğru bir düstur vardır. Fəqət siyasətdə, yəni dövlət və camaat işində isə yalnız danışığın ürəyə sinən olduğu bəs deyildir. Lazımdır ki, danışanın etibarı, həmiyyəti, qeyrəti və hər şeydən əvvəl keçmişi bəlli olsun.

Nəticəsi şəxsə deyil, bütün millətə, xeyri və ya zərəri bir dəstəyə deyil, böyük bir camaata, bir millət və ya dövlətə toxunacaq işlər üçün “qailə deyil, qövlə bax” düsturundan ziyadə “qövlə də, qailə də bax” [sözə də bax, onu deyənə də] düsturu daha doğru və daha salim [sağlam, salamat] bir düsturdur.

Əvət, vətəndaşlar, müşkül bir mövqedəyiz. Mövqemizin müşküllüyü yalnız əngəllərimizin çoxluğunda deyildir. Bizi hidayət edənlər, bizə yol göstərənlərin çoxluğu da müşkülətimizin böyüyünü təşkil etməkdədir.

Bilsəniz ki, bu zavallı məmləkət nə qədər intriqalara, nə qədər propaqandalara məruzdur. Bu propaqandalardan hangisinin məmləkət faydası və millət dərdi ilə söyləndiyi, hangisinin qərəz və mərəzlə ərz olunduğunu bilmək, seçmək gərək. Onun üçün də yalnız danışığa deyil, danışana da diqqət etməli, həm qövlə, həm də qailə baxmalıdır! Çünki “söylə-yəni” deyil, “söylədiyini” tövsiyə etmişlərsə də, haqq sözlə batıl məqsəd örtənləri də göstərmişlərdir.

M. Ə. Rəsulzadə

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

10-cu iclas

Üçüncü gün

(Keçən nömrənin axırı)

Fətəli Xan Xoyski (Baş vəzir) - Möhtərəm məbuslar! O günlər ki, siz neçə dəfələrlə mənə müraciətən [müraciət edərək] bu hökumətin təşkilinə məni vadar etdiniz, mən birinci bəyannamədə sizə demişdim, inşallah yadınızdan çıxmamışdır, mən o vaxt sizə dedim ki, böylə xətrəli [təhlükəli] bir zamanda heç kəs cəsarət edib zimami-hökuməti [hökumət yüyənini] əlinə almaz. Bununla bərabər, əgər biz o vəzifəni öhdəmizə götürürsək, ancaq sizin sidqi-dil [təmiz ürək] ilə hökumətin dalında durub kömək edəcəyinizə ümid oluruq. Buna inanıram, əgər görsəm ki, sədaqət yoxdur, bir dəqiqə hökumət başında durmaram. Bunu mən o vaxt dedim və bu sözlər yaddan çıxmazlar. Əlbəttə, mən bilirəm ki, hökumətə kömək cürbəcür olar. Sorğu vermək özü də bu cür köməkdir. Bəzi vaxt öylə məqam olur ki, bəzi şeylər barəsində tədbir görmək yaddan çıxır, bəlkə hətta hökumətin bəzi şeydən xəbəri olmur. Öylə ittifaqlarda [hallarda] gərək məbuslar sorğu vasitəsi ilə əhvalı hökumətə bildirsinlər, borcludurlar soruşsunlar, məsələn, filan kənddə buğda yığırlar, hökumətə məlumdurmu, filan iş niyə böylə olur, hökumət buna bir çarə edirmi? Böylə sorğular Parlaman tərəfindən hökumətə bir köməkdir. Heç hökumət

böylə sorğudan inciməz. Əgər bir əsas düz deyilsə, Parlaman sorğu versin, düzəlməsini tələb etsin. Biz sorğunu həmişə artıq dərəcə məmnuniyyətlə qəbul edəriz. Amma, möhtərəm məbuslar, sorğu da var, sorğu da var. Bir sorğu var ki, atanın oğluna verdiyi nəsihət kimidir. Bir sorğu da var ki, zəhərli, bədxahlıq sorğusudur. Zənn edirəm, bu ikinci kimi sorğularla heç vaxt iş qabağa getməz. Böylə sorğu Parlaman ilə hökumət arasında süpürüşmə və oyuncaq meydanı olar. Bu sorğu hökumətə badalaq vurmaq, biz soxmaq deməkdir. Aya [görəsən], bu o zamandır ki, hökumətə badalaq vurulsun? Aya, Azərbaycanın halı öylədirmi ki, hökumətlə süpürüşsün? Belə də sorğu olar?

Bu öylə bir zamandır ki, gərək hökumətlə məhəbbət dili ilə danışasan. Hökumətə deyəsən filan işdə səhv var, gəl biz də sənə kömək edək, düzəldək, bunu belə etməliyəm. Hökumətlə bu dil ilə danışmaq gərəkdir. Böylə olsa hökumət üçün köməkdir. Mən belə bilirəm ki, heç hökumətlə özgə dil ilə danışmaq olmaz və hökumət qəbul etməz ki, danışsın. Mənim yoldaşlarım burada puldan ötrümü, yaxud yox olan ixtiyardan ötrümü əyləşmişlərdir? Aya, bu müqəssirlər skamyasıdır ki, hərə gəlib bir söz desin, bir ləkə yapırsın? Aya, bizim tərəfimizdən böyük fədakarlıq, millətə böyük xidmət deyilmi ki, öz səlamətliyimizi, bu saat bazarlarda danışılan təmiz adımızı və rahatlığımızı millətə fəda edərək bu skamyalarda əyləşiriz, hərə bir söz deyir, hətta ixtiyarımız yoxdur onlardan bir qədər ehtiramla davranmağı tələb edək?

Doğrudur, çox şeylər olub, Nəzarət-

lərdə [Nazirliklərdə] çox qüsurlar var, məmurlar rüşvətlər almışlardır, bəzi üsul-suzluqlar olur, bunların heç birini gizlədən, pərdələyən yoxdur. Hökumət bunu bilir, əlindən gələn işləri əyləyir və əyləyəcəkdir də. Müqəssirlərin təqsirini aydınlaşdırmaq üçün istintaq edilir, sonra məhkəməyə veriləcəklərdir. Bu barədə nazirlər bəyanat verdilər. Ancaq mən bunu da deməliyəm ki, bununla bərabər hökumət bir fəvqəladə istintaq komissiyonu da təşkil edir ki, bu işlərə baxsın. Çünki adi istintaq və məhkəmələr kifayət etməyirlər. Fəvqəladə komissiya lazımdır.

Hökumətin borcudur bu işləri görsün, görəcəkdir də. Mənim fikrim bunları göstərmək deyil, əsl mətləb sorğunun məhiyyətindədir. Bu sorğu adəti deyil, heç Parlamanda böylə sorğu görülməmişdir. Adət böylədir ki, hökumətə sorğu verəndə əvvəlcə deyirlər ki, filan yerdə filan şey olubdur. Filankəs filan işi görübdür; bu, hökumətə məlumdurmu və nə tədbir görür? Sorğu böylə olar. Yoxsa heç bir şey göstərmədən sorğu verəsən, hökumətdən cavab aldıqdan sonra başlayasan ki, xeyr, böylə deyildir, filan-filan olubdur. Bu sorğu deyil, dalında yumruq, cibində daş gizlətməkdir ki, hökuməti qəflətən vurasan. Böylə sorğuya nə cavab vermək olar? Parlamanda heç böylə adət yoxdur və bu hökumət dili deyildir ki, hökumətlə bu dil ilə danışsınlar. Hər şeyin xasiyyətinə fikir vermək lazımdır. Siz gərək həmişə nəzərdə tutasınız, hökumət ki, bu övzadə [vəziyyətdə] dolanır, bu nə aləmdir, nə övzadır, bunu siz bilirsiniz. Çünki mümkün deyil Parlamanda oturanlar bilməsinlər. Siz bunu bilirsiniz ki, Azərbaycanın istiqlalı hər dəqiqə təhlükədədir. Biliniz, indi

öylə bir vaxtdır ki, nəinki bez və çit, hətta öylə əhval çıxa bilər ki, Azərbaycan belə qalmaz, istiqlalımız gedər. Böylə mühüm zamanlarda hökumət işlərini Tağıyev fabrikinin bezi ilə ölçmək olarmı? Bu məqamda, bu cür ki, sorğu verilir, aşkardır ki, bu xeyirxahlıq fikri ilə verilmiş xeyirxahanə sorğu deyildir. Bilirsiniz ki, hökumətin həftədə 5-6 iclası olur, gecə saat ikiyədək otururuz, lakin bu neçə vaxtda iş o qədər olmuşdur ki, sıradakı məsələlərə keçmək mümkün olmamışdır. Xarici siyasət o qədər hücum edir ki, bu halda mümkün-dürmü hökumət gedib sənin bezlərini ölçsün? Azərbaycanın başına bir bəla gələrsə, onda bez nəyə gərək, çit və neft nəyə gərək olar?

Gərək öylə etməyəsınız ki, hökumətin səbr kasası dolsun. Böylə olsa, Azərbaycan üçün çox xətlər çıxar. Hökumət dəyişməklə bir qarışıqlıq çıxarsa, onda bütün millətə deyirəm: qoy millətin günahı və xətanın məsuliyyəti tamamilə hökuməti yıxanların öhdəsinə düşsün. Qabaqda bu məsələ ayrı cür idi, şimdiki dil bir az dəyişibdir. Dün hökumətə hamı bir təpik vururdu. Eybi yoxdur, bu da keçər. Sanki bizə bir savab, mərhəmət etmişlər, öylə bil biz öz kefinizlə buraya gəlmişik. Sanki bizə deyirlər bu dəfə təqsirinizdən keçib sizi dəyişməyiriz, gələn səfər belə qələt etsəniz görürsünüz nə edirik!

Aya, bu olar? Aya, hökumətlə bu dillərlə danışarlar? Mənim qulağıma yetişdiyinə görə Parlaman üzvlərindən birisi digərinə deyibdir ki, hətta Bığaxov və Denikin köməyi ilə də olsa bu hökuməti yıxacağam. (Mərkəzdən və soldan: Eyib olsun, eyib olsun!) Lazım gəlsə o adamın adını da deyə bilərəm. Aya, bilirsiniz, Bi-

çeraxov kimdir, Denikin kimdir? Bunlar o adamlardır ki, Azərbaycanın adını da çəkməyə qoymazlar. Aya, hökumətlə süpürüşmək istəyən bu cür adamlar Parlamanı otura bilərmi? Xəyir! (Mərkəzdən, soldan alqış) Hökumətlə Parlaman arasında qeyli-qal çıxarmaq vaxtı deyil.

Möhtərəm məbuslar! Fikirləşin, bu məqam nə məqamdır, bu məsuliyyət nə məsuliyyətdir? Gördüyünüz işləri düşünmək, fikirləşmək lazımdır. Əgər düşünül-sə, əminəm bir adam tapılmaz ki, deməsin, bu danışılan dil hökumətlə danışmaq dili deyildir. Böylə qorxulu zamanda dalğalar arasında bulunan qayığımız[1] bir tövr salamata çıxaraq ki, məqsədlərimizə müvəffəqiyyətlə nail ola bilək! (Mərkəzdən, soldan alqış)

Bu nitqdən sonra zeyldəki [aşağıdakı] üç formula (təklif) varid olur [meydana gəlir]:

Sosialistlərin təklifi

“Bizim sənayemizin ən qiymətli məhsulunun alışı-verişi və camaat içərisində təqsimi [bölünməsi] barəsində verilən sorğulara hökumətin verdiyi izahatını dinləyib Azərbaycan Məclisi-Məbusanı bu məsələnin əhali və Cümhuriyyət üçün böyük əhəmiyyəti olduğunu və bunun lazımı surətdə qaydaya qoyulmasını qeyd edərək, əhvali-fövqəladədən dolayı məmurların xidmətlərində göstərdikləri sui-istemalları[n] [sui-istifadələrini] və həmçinin möhtəkirlik və əksinqilab hərəkətlərinin şiddətli qanunlarla önünü almaq lazım olduğunu nəzərə alıb qətl edir [qərar alır] ki:

1. Sui-istemallar və ehtikar [möhtəkirlik] işlərini müəyyən və istintaq etmək

üçün bir Fövqəladə Parlaman Komissiyası intixab etməli [seçməli] və;

2. Məmurların xidmətlərindəki sui-istemalları, möhtəkirliyi və əksinqilab işlərini mühakimə üçün təşkil ediləcək Ali Tribunalın qanun layihəsini düzəltmək üçün bir komissiya intixab etməli. Və bununla növbədəki məsələlərə keçir.”

“Müsavat”ın təklifi

“1. Vəqə olan sorğuya qarşı hökumətin verdiyi bəyanatı kafi görərək Məclisi-Məbusan növbədəki məsələlərin müzakirəsinə keçir.

2. Eyni zamanda məmləkət hasilatının eyi bir surətdə idarəsi və ərzaq işinin müvafiq surətdə idarəsi üçün lazım gələn tədbirləri görmək məqsədi ilə Parlaman komissiyasının təşkilinə lüzum görür.”

Ağa Aşurovun təklifi

“Hökumətin sorğulara olan cavabını eşidərək, Məclisi-Məbusan hökumət rəisinin göstərmiş olduğu tədbirlərin tezliklə görülməsi arzusunu izhar edərək və hökumətin bəyanatını kafi görərək növbədəki məsələlərin müzakirəsinə keçir.”

Təkliflər səsə qonulduqda “Müsavat” kəndi təklifinin birinci qismini Aşurovun təklifinə dəyişərək, yarısı Aşurov, yarısı “Müsavat” təklifindən ibarət olmaq üzrə aşağıdakı qərarname qəbul edilir:

“Hökumətin sorğulara olan cavabını eşidərək Məclisi-Məbusan hökumət rəisinin göstərmiş olduğu tədbirlərin tezliklə görülməsi arzusunu izhar edərək və hökumətin bəyanatını kafi görərək növbədəki məsələlərə keçir.

Eyni zamanda məmləkət hasilatının

eyi bir surətdə idarəsi və ərzaq işinin müvafiq bir surətdə idarəsi üçün lazım gələn tədbirləri görmək məqsədi ilə Parlaman komissiyasının təşkilinə lüzum görür.”

PARLAMANNIN 6 FEVRAL İCLASINA DAİR

“İttihad” fraksiyasının bez, neft və ərzaq haqqında hökumətdən etdiyi sorğusu gurultulu bir surətdə üç gün davam etdi. Fevralın 6-sında olan axırkı iclasda hökumətin fəaliyyətsizliyinin isbatı əsnalarında “İttihad” fraksiyası rəisi Qarabəyov cənabları: “Hökumətin üsuli-idarəsi bu tövr davam edərsə, Azərbaycan dağları” dedi. Buna dəlil olaraq Quba qəzasının Dağıstana, Zaqatala vilayətinin də Gürcüstana qoşulmaq arzusunda olduqlarını dərməyan etdi [meydana atdı]. Qarabəyovdan sonra kürsiyi-xitabətə [xitabət kürsüsünə] çıxan Quba məbusu Qarabəyovun Quba haqqındakı sözlərini tamamilə təkzib etdi. Bundan sonra söyləmək növbəti Zaqatala məbusu Aslan bəy Qardaşov cənablarına yetişdi. Zaqatala haqqında hökumətə rəsmi surətdə məlumat verildiyindən, həm də mövzui-bəhs [mübahisə mövzusu] olan sorğu dairəsindən çıxmamaq qəsdilə olsa gərək Qardaşov Zaqatala haqqında bir söz söyləməzdən, sorğu barəsində söyləməyə girişdi. Qardaşov sözünün əsnasında:

– “Müsavat” rəisi Rəsulzadə cənabları dünkü qaynar nitqində “Hökumətin səhv və xətalı olmaq mümkündür” deyir. Əcəba nə cür səhv və xəttadır ki, uzun bir müddət davam edir? Nə tühəf bir səhvdir ki, Bakı milyonçusuna, İran kon-

suluna 10 minlərlə verilən bezin bir arşını da olsun möhtacinə [möhtaclara] verilməyir? “Müsavat” fraksiyasının rəisi nə üçün bu kimi şeylərə xəyanət deməyib, səhv adlandırır? – dedi.

Qardaşovun əqəbində [ardından] növbəti olaraq kürsiyi-xitabətə qalxan Rəsulzadə cənabları:

– Zaqatala məbusu Arslan bəy Qardaşov cənabları “Müsavat” fraksiyasının rəisini tənqid edəcəyi yerdə, Quba məbusu kimi Zaqatala[nın] Gürcüstana qoşulmaq arzusunda olduğunu bu müqəddəs minbərdən təkzib etməli idi. Mən cəsarətlə qəyur [qeyrətli] zaqatalalılar namına [adından] bu minbəri-alidən [bu uca minbərdən] elan edirəm ki, zaqatalalılar qətiyyənlər Gürcüstana qoşulmaq istəməyirlər. “*Gürcüstana qoşulmaq arzusunadamlar*” sözü zaqatalalıların heysiyyətlərinə toxunar bir yalandır. Zaqatala Azərbaycanın ayrılmaz bir cüzü [hissəsi] olduğu bədihiyyətdəndir [açıq-aşkardır]. Bunu hər kəs düşünməlidir. – deyir.

Qardaşov cənabları hər nə qədər sözü izin istədisə də, nətiqlər siyahısı bitdiyindən sədr tərəfindən müsaidə edilmədi. Binaənileyh [buna görə], bu haqda mətbuat vasitəsilə bir neçə söz söyləməyi kəndimə borc bilirəm.

Rusiyanın o mənhus istibdadının münhəll olub [əriyib, məhv olub], hürriyyət günəşi tülu edən [çıxan] günlərdən etibarən zaqatalalılar da hər millətin müqəddəratının həlli kəndi qüvvəsi ilə, kəndi əli ilə həll ediləcək vaxtı gəldiyini duydu. Bunun üçün kəndlərimizdə olan Türkiyə zabitlərindən, türk nəfərlərindən [əsgərlərindən] bilistifadə [istifadə edərək] hər kənddə 20-dən 35 yaşına qədər bütün

gənclərimiz əsgəri təlimat altına alındı və bunlara tufəng və fişəng alınıb verilməsi varlıqlarımıza məcburi qılındı. Hər kənd adətən bir qışla [kazarma] şəklini almışdı. Zaqatala qalasından vətənlərinə ricət etmək [qayıtmaq] istəyən rus əsəkirindən [əsgərlərindən] bütün ləvazimatı-əsgəriyyəni [hərbi sursatı] qan tökməksizin camaat kəndi ixtiyarına aldı və kəndlərimizdə təlim alan gənclərimizdən 300 nəfəri gətirilib qalaya mühafizəçi qonuldu. Tif-lisdən ləvazimatı-əsgəriyyə almaq bəha-nəsi ilə rəsmi surətdə “Ləzgi alayı” ismin- də bir alay təşkil edilib, Tiflisdən xeyli ləvazimat da gətirildi. Bir yandan əsgəri təşkilatımız tənzim, digər tərəfdən buların işələri ifa və tərtib edildirdi. Kəndlərdən vaqonlarla ərzaq, yüklərlə ayaqlı mallar ianə təriqi [yolu] ilə hər gün gəlməkdə idi.

Vilayət daxilindəki işlərimiz xeyli nizam salınmışdı. Qafqazın başqa yerlərində anarşiya bütün dəhşəti ilə hökmfərma olduğu [hökm sürdüyü] bir vaxtda bizdə hər nahiyənin əsgəri üç günlük azuqəsi ilə Şeyx Şamil həzrətləri ilə rusların müharibə etdiyi Zaqatala qalası düzünə milli bayraqla manevrə etmək üçün gəlirdi.

28 iyunda Azərbaycana ilhaq etdiyimizi [birləşdiyimizi] Baş vəzirə teleqrafla bildirdik. Bakını düşmən əlindən xilas etmək üçün həman günü alayımızı da yola saldıq.

Böylə bir zamanda milli vəzifəmiz, dini hissiyatımız bir alayın kifayət etməyəcəyini zəbani-hal [hal dili] ilə anlatdı. Bakıda hücumda bulunan ordumuzun arxasını təmin, daxili anarşiyayı təskin etmək [yatırmaq] qəsdı ilə bütün cihazıyla

[təchizatıyla] bir min (1000) nəfərdən ibarət süvari əsgəri təşkil edildi. Bu atlı əsgərlərin 4 milyondan fəzlə məsarifatını bu gün məhcur edilmiş [yaddan çıxarılmış, tərk edilmiş] yazıq kəndlilər alın təri ilə qazandığı pullardan vermişdilər.

Bunlardan əlavə, qanun üzrə toplanmış əsgərlərimizə də əhali yabançı qalmadı. Cümleyi-mötərizə olaraq onu da ərz edəyim ki, “hər şeyi hökumətdən gözləmək yaramayan bir iş olduğunu, dövlət işində əhalinin də öhdələrinə düşən vəzifələri çox-çox olduğunu” zaqatalalılar artıq düşünmüşlərdir. Bunun üçün də qanun üzrə alınmış əsgərlərinə yabançı qalammazdı.

Bu gün əlli qaryolalıq [yataqlı] bir xəstəxana təsisı üçün Gəncə Bələdiyyə İdarəsinə 450 000 manat, 300 qaryolalıq bir xəstəxana üçün Bakı Şəhəri İdarəsinə 2 200 000 manat dövlət xəzinəsindən borc pul buraxılması hamıya məlumdur.

50 qaryolalıq bir xəstəxana düzəltmək üçün əcəba zaqatalalılar nə yapmışlardır? Onlar da dövlət xəzinəsindən paramı istiqraz etdilər [borc aldılar]? Xeyr. zaqatalalılar bir “Hilali-əhmər [Qırmızı Aypara] cəmiyyəti” təsis edərək açdıqları 50 qaryolalıq “Hilali-əhmər xəstəxanası”nı bu cəmiyyətə ianə təriqi ilə toplanmış paralarla idarə edirlər.

Hal-hazırda Zaqatalada mövcud əsgərlərimizin üst əlbisələrini [paltarlarını] ləzgi şalından həman cəmiyyət tikdirmişdi.

Bu gün Zaqatalaya təşrif aparan zəvat [şəxslər] Zaqatala əsgərlərini başqa bir ruhda, başqa bir şövqdə görəcəkdir. Bunlar da Müsüslü yataqlarında, Bakı ətrafında, Qarabağ dağlarında vətən üçün qan tökən dini, millətini müdafiə yolun-

da şəhid olan zaqatala[lı] gənclərimizin qardaşlarıdır.

Fövqdə məzkur sifətlərlə müttəsif [yuxarıda deyilən xüsusiyyətləri daşıyan] zaqatalalılar haqqında bu gün Parlamanda qulağım nələr eşidir, kim bilsin daha nələr eşidəcəkdir. Zira Azərbaycana ilhaq olub da bu qədər fədakarlıqda bulunan zaqatalalılara hökumətimiz az da olsun iltifat etməli idi.

Tif və ispanka xəstəliyindən minlərlə binəva kəndlilər ələcsiz, dərmanşiz tələf oldu. Pulsuzluqdan məhsullarını bir yerə çıxarammayırlar. Dün Azərbaycan daxilini və Bakını düşməndən xilas etmək yolunda yeddi-səkkiz milyon sərfiyyatda bulunan və gənclərini qurban verən Zaqatala kəndlilərinin bu gün dərdlərinə, ehtiyaclarına nədənsə baxılmayıb, etina edilməyir.

Vilayət məhkəməsi sədrinə ayda 400 manat, həman məhkəmənin qapıçısına 550 manat maaş verilməsinin səbəbini düşünəmməyirik. Vilayət daxilində oğurluq, soyğun, cana sui-qəsd kimi cinayətlər adət sırasına keçmişdir. Bu haqda hökumət qapılarına dəfəatla [dəfələrlə] getdik, “Hər iş tez əncam çəkiləcəkdir” sözlərini eşidib əncamların intizarında durmuşuq.

Zaqatalada gürcülər pul ilə propaqanda yapdırdığını Bakıda eşitməyənimiz yoxdur, fəqət bu haqda nə kimi tədbirlər görüldü?

Möhtərəm Məhəmməd Əmin həzrətləri! Milliyyət, qövmiyyət məğzlərini kamalınca düşünən və anlayan zaqatalalılar, min dürlü propaqandalar olsa da, milyardlar təklif edilsə də, son nəfəslərinə qədər Gürcüstana qətiyyənlər qoşulma-

yacaqlarını təbşir etməklə [muştuluqlamaqla] bərabər, Parlaman minbərindən Zaqatala haqqında silsiləli cümleyi-müs-həfələrin iradı ilə [uzun və qəliz cümlələr söyləməklə] kifayətdə bulunmağınız müq-təzayi-hala [zamanın tələblərinə] bir o qədər mütabiq olmasın gərək zənn edirəm. Çünki fədakarlığı ilə mərufunuz olan [tanıdığınız] zaqatalalılar haqqında fücətən [birdən-birə] “Zaqatala Gürcüstana qoşulmaq arzusundadır” sözünü eşitdiyinizdə, Zaqatala məbuslarına bunun təkzibini təklif edəcək yerdə, həman məbuslardan məzkur [deyilən] cümlənin nədən və nə üçün nəşət etdiyini [meydana çıxdığını] sorsanız, məqsədinizə daha yaxınlaşmış olardınız.

10 yanvardakı xüsusi müsahibəmiz xatirinizdədir, zənn edirəm.

Yoxsa Zaqatala haqqında gürcülərə, məlumunuz olan cavabı yazan və Zaqatala Azərbaycanın layənfək [ayrılmaz] bir cüzü olmasına çalışan bir ovuc zaqatalalılar Gürcüstana qoşulmaq arzusundadır cümləsini təkzib etməkdən başqa, “Səyeyi-şahanədə [Hökmdarın sayəsində, kölgəsində] asayış bərkamaldır” sözünü əlavə olaraq söyləməyə qadir olardı[nız].

Möhtərəm bəyim! Azərbaycan istiqlalıyyətinin, Azərbaycan Cümhuriyyətinin həqiqi aşiqisiniz. Vaqəən buna imanın bərkamaldır və Zaqatala Azərbaycanın bir cüzi-layənfəkliyində əbədi olaraq qalmasını görmək istəyirsiniz, zaqatalalılar dərd və ehtiyaclarını nəzəriyyətlə deyil, əməli surətdə gördürməyə var qüvvənilə çalışmalısınız.

Artıq bu qədər əfəndim.

*Zaqatala məbusu:
Bayram Niyazi [Kiçikxanov]*

DABRAVOLLARIN BUGÜNKÜ KÖMƏKÇİLƏRİ

İngilis komandası paytaxtımıza daxil olduğu əsnada, bunun ardınca şəhərimizə bir çox güruhlar daxil olmuşlardır. Bunlar kol dibindən qaçan arvad-uşaqlarını ayaqlar altında tapdalayıb, öz canlarını həlakətdən [ölümdən] qurtarmağa çalışan “igidlərdir” ki, ciblərində pul, kisələrində çörək, camədanlarında [camədanlarında] faxir [bahalı] libas və əllərində də tūfəng özlərini güc-bələ ilə paraxodlara atıb, Kəspə dənizinin hər cəhətinə, düşməndən qorxusuz yerlərə qaçdılar. Qaçıb da öz nəfslərini ölümdən qurtardılar. Zor və cəbrlə yetimlərin əllərindən aldıkları xəxirəni [ərzağı] kamali-asudəliklə yeyərək, Lənkərandakı əlsiz və ayaqsızlara köhnə “igidliklərini” göstərməyə qurşandılar. Bakıda başlı-başına buraxılmış və ac-susuz qalmış dul arvadların, yetim uşaqların, əlil qocaların ah və nalələri bir kənara öz nəfslərini qaçırtmış “əli tūfənglilərin” ürəklərini əsla incitmədi. Girmədi 20 manata çörək yeyənlərin fə-qanları, bunların qulaqlarına çatmadı.

Bunlar kim idi?

Bunlar – Andranik və Amazasp kimi bir saatda və bəlkə bir dəqiqədə daşnak boyaqxana küplərində general boyağı ilə boyanmış dığaların tərəfdarları idi ki, bunların xasiyyətləri müsəlləh [silahlı] qüvvə qarşısından qaçmaq və əslihəsiz [silahsız], köməksiz biçarələri də qırmaqdır. Bunun sübuta ehtiyacı yoxdur.

Bakının Mart hadisəsi [hadisələri], Şamaxının qətləmi, Qarabağ və Naxçıvan tarümarı və daha nələr nələr... Bunlar kimi yüzlərcə daşnak fəsadının hangi birini

söyləyim? Bunların rəşadəti mərdanəliklə deyil, bəlkə hiylə, saxta və riyakarlıq kimi insaniyyətə yaxışmayan hərəkətlərlə aralığa atılmaq, güclülərin meydanından qaçmaq, gücsüzlərin qanını içmək onların tarixi bir sifətləridir ki, boyunlarındakı xaçla bərabər həman sifətləri də daşıyırlar.

Bunlar nə istəyirlər?

Yek kəlmə: Qafqaz qitəsinin tamamına ağa və sahib olmaq. Gürcüstanın Tiflisi, Azərbaycanın Bakısı daşnakların əli ilə bunların tapdağı olmuşdu. İnqilab gəldi, hər kəs malına sahib durdu, özgə şəhərlərində ağalıq edən daşnakları Tiflisdən və Bakıdan Ararat dağına qədər qavdılar. Lakin bu bihəyalar, üzlərindəki maskanı dəyişib, bu dəfə ayrı bir üsul ilə işə girdilər. Ayıq gürcülər bunların ənvai [cürbəcür] hiylələrinə aldanmadılar. Açıq müharibədən başqa daşnakların çarələri qalmadı. Odur ki, xüsusi bir bəhanə ilə Tiflisi dərdəst etmək [ələ keçirmək] üçün Sanain yolundan soxuldular, atışdılar, vurmuşdular, Tiflisi ala bilmədilər. Qəyur [qeyrətli] və rəşid [rəşadətli] gürcülər bunları qarşılayıb yenə öz yuvalarına qaytardılar. Daşnaklar susdular. Gürcüstan ətrafında riyakarlığa, gürcüləri iğfal etməyə [aldatmağa] qurşandılar. Bir ay çəkmədi ki, Soçi ətrafında rusların dabravol [kö-nüllü] dəstəsinə qoşularaq meydana yenə bir fitnə dağarcığı atdılar. Şükürlər olsun ki, bu dəfə də daşnak fəsadı alovlanmadı.

Görək bundan sonra daşnak güruhu sakit dayanacaqlarmı? Yəqin ki dayanmayacaqlar. Çünki fitnəçilik bunların qədim bir peşələridir. Amma bunu bilməlidirlər ki, bundan sonra nə qədər hiylə

və dami-təzvir [tələ] qursalar, həqqaniyyət toxmağı öz başlarında çatlayacaqdır. Tiflisi daha bir də Xatisovlar görə bil-məzlər. Bəlkə gürcü milləti tamamen qırılıb qurtara, bəlkə Kür çayı üzə yuxarı axa ki, bir də ermənilər Gürcüstanın paytaxtına malik ola bilsinlər. Heyhat!

İndi öz paytaxtımız Bakının tarixinə keçək. Rus qoşunu Qafqaz qitəsinə tərk edib evlərinə qayıdırdı. Yəni, inqilabın zəlzələsi Daşkovların Tiflisdəki bargahikəsralarını [padşah saraylarını] dağıdıb xarabalara döndərməkdə idi. Ehtimal ki, bu bargahların [sarayların] təpələrindən Qafqaz millətlərinə hökmranlıq etmiş Xatisovlar vaxtında qoyub qaçmasaydılar, yəqin ki, bunların xarabaları altında basdırılıb qalardılar. Daşnaklar Tiflisi məcburən əldən buraxaraq məyus qalıb Qafqazın sair mərkəzlərinə mütəvəccih oldular [üz tutdular]. Tiflisdə itirdikləri nüfuzu Bakıda qazanmaq, Azərbaycanın paytaxtına malik olmaq istədilər. Demokrat maskasını geyib, o vaxtdakı inqilab cərəyanlarına qoşuldular. Ümuri-siyasiyyənin [siyasi işlərin, idarənin] bolşeviklər əlinə düşəcəyini duyaraq hamısı dərhal bolşevik dəstəsinə maraqlandılar. Daşnakların bolşeviklər kimi fəqərəyi-kasibənin mənafeyinə çalışan və demokrat əsası ilə işləyən bir partiya olduğunu qırmızı yalanları ilə isbat etdilər. Bakıdakı minlərcə rus fəqərəsinin meylini özlərinə rəğibləndirdilər. Odur ki, erməni qanı və daşnak xəmirəsi [mayası] ilə yoğrulmuş zalım Şaumyan Bakıdakı tamam bolşeviklərin sərkərdəsi və dəstəbəşisi intixab olundu [seçildi]. Dildə bolşevik, ürəkdə daşnak fikrili Şaumyan bu iki firqənin arasında qardaşlıq siğəsini oxuyub ikisindən bir fəvci [küt-

lə], bir qaragüruh yaptı. Bundan sonra Bakı ermənilərinin qocası, cavanı hətta gimnaziya şagirdlərinə qədər hamısı bolşevik dəstələrinə könüllü əsgər sifəti ilə daxil oldular. Cəbhədən qaçıb Bakıda və mədənlərdə gizlənmiş minlərcə erməni fərariləri kamali-məmnuniyyətlə bolşevik dəstələrinə böyük məvaciblərlə qəbul olunurdu. Bolşevik nüfuzu getdikcə erməni vasitəsi ilə kəsb-i şiddət edirdi [artırdı]. Müəssisələrdə ermənilər, milis və polis əfradı [nəfərləri] ermənilər, əsgər və zabitlər ermənilərdən qoyulduğu cəhətdə, Bakı şəhəri zahirən daha erməni şəhərinə oxşayırdı. Şaumyan Bakını udulmuş loxmalardan hesab edərək azərbaycanlılara qurduğu duzaqların [tələlərin] üstünü pərdələmək üçün ilanının quyruğunu hələ tapdalamaq istəmədi. Onun təsəvvürüncə, ermənilərin Tiflisdə itirdikləri nüfuzu yenə sabiqki qərar üzrə özlərinə qaytarılmazsa, Bakıda qazanıldığı etibara da ümid bağlamaq olmaz. Odur ki, demokrat amalı ilə və bolşevik bayrağı altında özünü bir dəfə Tiflisə atdı. Lakin gürcü demokratları bunun ürəyindəki məsləki çoxdan duymuşdular. Hökumət Şaumyanın Tiflisə vürudunu [gəlməsini] xəbər alar-almaz, onun dərdəst olunmasına [ələ keçirilməsinə] çalışır. Avlabar erməniləri Şaumyanı aralarında gizlətməsəydilər, yəqin ki, gürcülər onu tutub xırpalayacaqdılar [əzişdirəcəkdilər].

Şaumyan bir müddət Tiflisdə gizləndi, məqsədinə nail ola bilmədi. Cəbhədən qayıdan rus əşelonlarına qoşularaq yenə Bakıya qayıtdı. Bu dəfə gürcülərin acığını türklərdən almaq istədi. Odur ki, Yevlax istasyonuna çatır-çatmaz bunun təhriki ilə rus saldatları Yevlaxdakı biçərə

əhli-kəsəbəni [zəhmətkeş xalqı] gülləbəran etdilər. Qətl olunmuş fütqəranın həddi-hesabı yox idi. Yevlax körpüsünün üstündən salamat keçərək Qarxun qəryəsini [kəndini] topa, atəşə tutdular. Bu həman Qarxun kəndidir ki, Yevlax körpüsünün xidmətçiləri qoyub qaçdıqları bir halda qarxunlular əllərində tufəng, gecəgündüz məccanən [qarşılıqsız] həman körpünün qarovulunu çəkmişdilər. Qarxunlular olmasaydı, Yevlax körpüsünü bədəfkarlar [terroristlər] çoxdan dağıdıb, rus saldatlarının da evə qayıtmaq məsələsinə böyük xələl [ziyan] yetirə bilərdilər. Bakının bugünkü bol azuqələri həman körpünün davamı sayəsindədir ki, bunun müqabilində izhari-təşəkkür əvəzinə biçərə Qarxun camaatı şaumyanların işarəsi ilə atəşə tutuldu.

Rus cəbhəxanalarına top-tufəngləri, pulemyotla bərabər tamamen sahib duran şaumyanlar Şəmkir macərasını fitnə sərlövhəsi ittixaz edərək [sayaraq], rus saldatları ilə müsəlmanların arasına ədavət tumu saçırdılar. İş bu məqama gəldi ki, Parapetlərdə rus arvadları, saldatları intiqama dəvət edirdilər. Bunun nəticəsi olaraq Mart hadisəti-əliməsi [faciəli Mart hadisələri] ortalığa atıldı. Quzu dərisinə girmiş qurdlar Şaumyan və Lalayan təhtikomandası ilə [komandası altında] daşnak canavarları tamam vəhşi və yırtıcı bir firqə olduqlarını hərəkəti-vəhşiyanələri [vəhşicə hərəkətləri] ilə tamam aləmə bildirdilər. Əlil qocaları, xəstə arvadları, məzlum çocuqları qılincdən keçirdilər. Xanimanlar yandırıldı. Hər kəsin evində, cibində nəyi vardisa, zərən alındı. Mallar qarət, canlar da güllələrə hədəf olundu. Bakı və Abşeron ətrafında müsəlman-

ların qiyaməti qopdu. Yetimlərin fəryadı, məzlumların şikayəti şaumyanların qulağına girmədi. Tamam 6 ay Bakı ətrafında müsəlmanların nahaq qanı töküldü. Halal malları əllərindən alındı. Erməni qarətçiləri, saldatları milyonçu oldular. Ayağı çarılıqlı dilənçilərin ciblərindən yüz minlərcə Nikolay pulu çıxırdı.

Avtomobillərdə keyflər yapıldı. Şampanskilər sel kimi axırdı ki, bu halda Azərbaycanın qəyur cavanları türklərlə bərabər məzlum qardaşlarının imdadına çıtdılar. Əhvalın təhlükəli olduğunu duymuş daşnaklar yüz min milyonlarca müsəlman əhlindən aldıkları pul və cəvahiratı paraxodlara yığıb səhih və salımcə [sağ-salamat] qaçıb qurtula bildilər. Bir müddət orada-burada daldalandılar. Axırda “qoçaq pəhləvanlar” ingilislərin ardınca yenə Bakıya qayıtdılar, müsəlmanlardan aldıkları qarətləri gizlədib bəreks [əksinə] türklərin hücumu əsnasında özlərinin zərər və ziyana düçar olduqlarını iddia etdilər. Həqiqəti birə-on, birə-yüz artıraraq yüz min milyonların siyahılarını ingilis komandasına təqdim etdilər. Sentyabr zərərdidələrinə [zərərcəkənlərinə] ümid verildiyi halda, mart zərərdidələrinə heç məhəl qoyan da olmadı. Böylə neyçün? Məgər müsəlmanların şikayətini dinləyən bir məmur, bir məkan tapılmadı? Zənnimcə müsəlmanlar haqlarını müdafiyyə qaxışmadılar. Halbuki müsəlmanların ziyanları ermənilərinkindən birə-on, birə-yüz qat artıq idi. Böylə olan surətdə bu insafdan kənar bir işdir ki, cüzi bir zərər sahibinin halına yarılsın, külli zərər sahibinin əhvalı isə heç də nəzərə alınmasın. Böylə bir ədalətsizliyə daşnaklar heyfa ki [təəssüf ki], nail oldular. Nail olub da cü-

rətləndilər, sair fasid [araqarışdıran] məramlarına əl qatdılar.

Bunların axırkı fitnələri Dabravol dəstələri ilə aralığa bir pozğunluq salmaqdir. Gürcüstanda məramlarına nail olmadılar. Azərbaycanda da laşəkk və laşübə [şəksiz-şübhəsiz] nail olmayacaqlar. Bu həman Azərbaycan türkləridir ki, Gəncə, Qarabağ, Qazax, Zaqatala, Şəki ətrafından minlərcə gəlib paytaxtını düşmən əlindən rəşidənə [rəşadəti] bir surətdə geri aldılar. Hökumətlərini, Parlamanlarını təsis etdilər, yerlərinə qayıtdılar. Yenə vətən uğrunda fədakarlıq lazım olarsa, yüz minlərcə Bakının nicatına gələcəklər. Bunu daşnaklar düşünsünlər ki, Azərbaycan Hökuməti Bakıda qoşun saxlamayırsa, məhz ingilis komandasının verdiyi yəminlərinə [andlarına, vədlərinə] istinad edir. Lazım olduğu halda qoşun da gələcəkdir. Burası təəccübdür ki, Qarabağdakı “zərgər Amazasp” bu gün “general Amazasp” ləqəbi ilə şöhrət tapmışdır. Andranik kimi quldura, Amazasp kimi zərgərə ingilis komandası qapıları, yəqin ki, açılmayacaqdır. Lakin böylə səfillər başıbaşına buraxılırsa, Şaumyan kimi asayışə xələl qatıb yenə bir fəsad törədə bilələr. Bunu ingilis komandası bir an əvvəl bilib də, böylələrini şəhərdən kənara çıxarmalıdır. Hürriyyətimizdən istifadə edən bir çox əşqiya güruhu [quldur dəstəsi] bu gün bolşevik olar, sabah dabravol olar, o biri gün üçüncü bir dona girəcək, məqamı gəldikcə nizamı, asayışı pozacaqdır. Əcəba, ingilis komandası böylə əhəmiyyətli məsələni etinasızcamı buraxacaqdır?

Hər divar dibindən qaçmışlar Bakıya təşrif gətirmişdir. Bunların başburtlarına [pasportlarına] baxılsın, məşğuliyyətsiz

gəzənləri vilayətlərinə qaytarsınlar.

Bu nə Dabravol dəstəsidir ki, paytaxtın küçələrində gəzirlər? Bir çox oğurluqda tutulmuş Biçeraxov kazakları qoyub getdilər, əvəzində Prjevalski dəstəsi ixtira olundu. Bunun qarşımıza bəslədiyi məqsədi əcəba nədən ibarətdir? Bunların hərəkətindən əhali həyəcana gəlir. Yenə azuqə azalır, ərzaq gətirilməyir, qiymətlər qalxır. Yenə zabastovkalar [tətillər], yenə tətillər başlayacaqsa, füqəranın işi daha müşkülə düşəcəkdir. Xülasə, əhalinin əmin-amanlığına çalışan ingilislər Dabravol məsələsinə xitam verməlidirlər. Daşnakların riyakarlığı onları iğfal etməsin [aldatmasın], sonra peşmanlıq çəkərlər. Lənkəran məsələsinə baxılsın, ədalətlə həll olunsun. Muğanlıların qanını şişəyə tutan [muğanlıların qanını içən, onlara çox zülm edən] rus atıyadı [dəstəsi] oradan qovulsun. Daşnaklar bilsinlər ki, Kür çayı üzə yuxarı axar, amma Bakını Azərbaycandan ayırmaq heç bir vəchlə mümkün olmaz. İndi özləri bilsin!

F. A.

MƏTBUAT

Son zamanlar siyasət dairəsində mühüm mövqelər tutan bir çox zəvat [şəxslər] “Müsavət” firqəsindən [partiyasından] çıxmışdır. Məzkur [adı çəkilən] firqənin türkcə “İstiqlal” qəzetəsi firqədən çıxanların kim olduğunu və nə üçün çıxdıqlarını bəyanla yazır ki:

“Sultanovlar, Cavanşirlər və digərləri firqədən gedərkən kəndləri ilə bir qisim xalqı, müəyyən bir sinif və məslək əhlini təmsil edirlər. Vahid Rusiya və Zaqafqa-

ziya siyasət keşməkeşlərində firqə proqramı bu adamlar üçün milli bir ideal ikən, şimdi bunlar Azərbaycan istiqlalı bir fəaliyyət almağa başlarkən, artıq “Müsavət”dakı yerlərini həm soyuq, həm də tikanlı görməyə başlamışlardır. Çünki, firqənin xarici proqramını qurtarıb yavaş-yavaş daxili proqramı tətbiq edilmək lazım gəlirdi. Xalqın haqqını tanımaq sırası idi. Sözdə deyil, işdə tanımaq vaxtı gəlmişdi. Ona görə bunlar firqədən fərar edirlər. Çünki onlara bir qəlib, yalnız bir zahir lazım idi. Halbuki, “Müsavət”ın ruhunu dərk etmiş olan firqəçilərə yalnız qəlib deyil, ruh dəxi lazım idi.

Biz istiqlalı, muxtariyyəti, millətin hürriyyətini, yalnız bir ad üçün və yaxud qüvvət sahiblərini məsud qılmaq üçün istəməyirdik. Bizim məqsudumuz türk demokratiyasının xilas, Azərbaycan xalqının hürriyyəti idi. Bizim üçün proqramımızın bütün maddələri bir dərəcədə əziz və müqəddəs idi.

Biz xalq firqəsi olduğumuza, mənzili-məqsuda [hədəfə, niyyətdə tutulan məqsədə] dəxi həqiqi xalqçılarla bərabər olaraq gedəcəyimizə hər zaman inanmışız. Bu imanımız hər zaman bizə rəhbər olmuş. Bu rəhbərlik sayəsindədir ki, türk demokratiyası “Müsavət”ı bir dost kimi tələqqi [qəbul] etmişdir.

Bizdən gedirlər onlar ki, demokratiya ilə yaxın bir dostluqda bulunmaq təbiətlərinə uymaz. Bizdən gedirlər onlar ki, səfərimizdə bulunmaları firqəyə “xan və bəy firqəsi” dedirtməyə səbəb təşkil edirdi.

Mühafizəkar burjua ilə mürəcə feodallar, “Müsavət” radikalizmi ilə demokratizmini əlbəttə ki, çəkəmməzlərdi. Onlar ya gərək firqəni özlərinə çəkəydilər,

yainki firqədən gedəydilər. Təbiidir ki, ikinciye nail olacaqlardı; oldular.”

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Almaniyada əsgərlər tərxisi

“Royter” acentəliyinə xəbər verirlər ki, Almaniya əsgərləri tərxis edilmişlərdir. Ancaq şərq cəbhəsində üç yüz min əsgər qalmışdır. Təcrübəli saldatlardan üç yüz min nəfərdən ibarət könüllü ordu təşkil edilməkdədir.

İngilis kralının nitqi

Parlamanın rəsmi-güşadı [açılış mərasimi] münasibətilə İngilis kralı Gevorq bir nitq irad edərək İngiltərənin azad müstəmləkələrinin və Hindistanın bu dava zamanında ümumi işdən ötrü göstərdikləri fədakarlıqları, canfəşanlıqları təqdir etmişdir. O, ümidvar olur ki, Hindistan məşrutəsi [konstitusiyası] layihəsinə baxan komitənin dakladı [məruzəsi] bu yaxınlarda Parlmana idxal ediləcək və bundan sonra da qanun tərtib veriləcəkdir. Kral hər iki kameraya təklif etmişdir ki, bu günün təhəmmül qəbul etməz [dözülməz] məsələləri olan bir çox ictimai və iqtisadi məsələlər əcalətən [təcili] həll edilsin. Buna görə də Parlmana təklif ediləcəkdir ki, məsələ təxirə düşməməkdən ötrü bu məsələlərin təhriat [rəsmiyyət] işi tezliklə qurtarsın.

- İngiltərənin muxtariyyətli müstəmləkələrinin Cəmiyyəti-Əqvama [Millətlər Cəmiyyətinə] daxil olmaq barəsindəki iddialarına Sülh Konfransı baxacaqdır. Bunlar azad olan millətlər sifəti ilə Cəmiyyəti-Əqvama buraxılmalarını xahiş

edəcəklərdir. Hindistan və bu kimi muxtariyyətli müstəmləkələr daxili ümuri-idarələrində [işlərində] sərbəst olmalıdırlar. İngiltərə isə onun yalnız xarici siyasətlərini təftiş edə biləcəkdir. Kanada, Avstraliya, Yeni Zellanda, Cənubi Afrika tələb edirlər ki, Belçika və sair ikinci dərəcədə olan millətlər kimi bunlar da Cəmiyyəti-Əqvama buraxılsınlar.

Axıska və Azğurun süqutu

Mövsuq mənbədən [mötəbər mənbələrdən] erməni “Naşe vremya” qəzetəsinə xəbər verirlər ki, Axıska cəbhəsində acaralılar gürcü qoşunlarına böyük bir zərbə endirib onları qova-qova Axıskanı və Azğuru işğal etmişlərdir. Gürcü qoşunları içində, qəzetənin yazdığına görə, pozğunluq varmış və özləri də cəbhədən qaçmışlar. Vəziyyət çox ciddi olduğundan Jordaniya cəbhəyə getmişdir.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Fəhlə həyatından

Pəncşənbə [cümə axşamı] günü fevralın 20-sində, axşam saat 4-də Binəqədidə “Narodni dom”da [Xalq evində] Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavət” tərəfindən Piri Mürsəlzadə əhvali-hazirəyə [hazırkı vəziyyətə] dair mühazirə oxuyacaqdır. Ümum fəhlə və kəndlilərin mühazirəyə gəlmələri rica olunur.

* Şənbə günü fevralın 22-sində Tağıyev fabrikasında teatro binasında Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavət” tərəfindən Piri Mürsəlzadə cənabları “Qafqaziya millətləri və Könüllü ordu” mövzusunda mühazirə (leksiya) oxuyacaqdır.

Ümum fəhlə və kəndlilərin mühazirəyə gəlmələri rica olunur. Mühazirə axşam saat 4 tamamdə başlanacaqdır.

Şayıat

Şəhərdə ciddi surətdə şayıələr dəvəran edir [gəzir] ki, guya Zakaspi nahiyyə-sində Mərv şəhəri ətrafında bolşeviklər, ingilis və menşevik qoşunlarına yenidən böyük zərbə endirmişlər və guya bu münasibətlə ingilislər Mərv şəhərini təxliyə edib, Aşqabada tərəf geri çəkilmışlərdir.

Salarüddövlənin həbsi ətrafında

Bakıdakı İran şəhbəndərliyinə [konsul-luğuna] yaxın olan bir zat [şəxs] mühərri-rimizə söyləmişdir ki, sabiq İran şahı Məhəmmədəlinin qardaşı Salarüddövlənin həbsi İran dövləti və Bakı konsulunun təklifi ilə İngiltərə komandanlığı tərəfindən icra edilmişdir. Həman zatın dediyinə görə, Salarüddövlə İstanbuldan gəlib Astrabada gedərkən Krasnovodsk şəhərində dərdəst edilmiş [tutulmuş] və Bakı həbsxanasına göndərilmiş. Mumaileyhin [onun] həbs edilməsinə səbəb, yenidən İrana keçib türkmənlər vasitəsilə ixtilal və irtica qaldırmaq məqsədi olmuşdur.

Diş həkimi İ. S. Tarşteynbaum

Dişlərə müalicə edir, ağrısız çıxarır, sadə və qızıl süni dişlər qayırır. Sisyanovski küçədə 41 nömrəli evdə (Çadrovı küçənin küncündə, Quba meydanı yanında).

2669

Arvad diş həkimi M. S. İdaşkina

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Mama Gövhər xanım

Hər gün naxoşları qəbul edir saat 9-dan 12-yə qədər. Adres: Armyanski küçədə, 13 nömrəli evdə, 1-ci mərtəbə. (Bu yaxınlarda orada xüsusi təvəllüdxana [doğum evi] açılacaqdır.)

2695

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəyə [xəstəliklərə] düçar olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Doktor Samuil İzrailoviç Kopelioviç

Daxili və əsəbi mərzə mübtəla olanları hər gün axşam saat 5-dən 8-ə kimi qəbul edir. “914” dəvasını [dərmanını] istemal edir [işlədir]. Voronsovski caddədə nömrə 17, ikinci mərtəbə. Telefon 50-82 və 93.

Diş həkimi S. M. Hamburq

Nikolayevski küçədə nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

Dişlərə və ağza müalicə edir. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri və tükləri ağrısız çıxarır. Qızıl iş işləyir. Qəbul edir səhər saat 9-dan 2-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Petroqraddan gəlmiş doktor

İshaq Avetisoviç Atayans (professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul etməyə başlamışdır. (Bövl [idrar] yolu azarını, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu ayna ilə müayinə edir. Hər gün axşam saat 3-dən 6-ya kimi. Çəharşənbə günləri fəqirləri pul-suz qəbul edir. Ünvan: Telefonnu küçədə 6 nömrəli evdə, mənzil nömrə 3. Telefon 20-90.

2663

Arvad diş həkimi Platonova

Mamalıq, qadın və əmrəzi-daxiliyyəyə [daxili xəstəliklərə] mübtəla olanları qəbul edir hər gün səhər saat 8-dən 10-a kimi, axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Telefon nömrə: 50-06. Adres: Kolyubinski küçədə Parapetin küncündə ev nömrə 26.

2664

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şextər və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir. Qəbul olunur 9 - 2-yə və axşam 4 - 7-yə kimi. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Baytariyyə həkimi və Tibbi fakültənin 2-nci kursunun müdavimlərindən **A. A. Ter-Bağdasarov** xırda heyvanları səhər saat 4-dən axşamadək, iri heyvanlara isə mal sahibinin evində baxır və cavan heyvanlara qiymət qoyur. Ünvan: Karantinni küçədə nömrə 100. Telefon nömrəsi 43-08.

2681

Doktor Ağahüseyn Kazımov

Qayıdıb əmrəzi-daxiliyyəyə [daxili xəstəliklərə] mübtəla olan naxoşları qəbul etməyə şüru etmişdir [başlamışdır]: səhər saat 10-dan 12-yə kimi; axşam saat 4-dən 6-ya kimi. Ünvan: Parapetdə, Şəfi İbrahimovun evində 3-cü mərtəbədə. Telefon: 86-27.

2655

Doktor Larionovun

cərrahiyə və arvad xəstəxanası

(Bazarnı və Qubernski küçələrinin küncündə) naxoşlar qəbulunu təzələmiş: 1) Xəs-

təxanada yatmaq ehtiyacı olanlar həmə-vəqt [həmişə]; 2) Gələn xəstələr səhər saat 9-dan gündüz saat 4-ə qədər.

Xəstəxananın həkimləri: Arvad xəstəliklərindən: doktor V. Q. Mitrofanov. Cərrahi xəstəliklərindən: doktor A. İ. Okinşeviç, doktor Mir Əsədulla Mirqasımov.

2683

Bakı İkinci İstiqrəzi-Mütəqabilə Cəmiyyəti

Bununla öz üzvlərinə elam edir [bildirir] ki, Cəmiyyətin növbəti iclası-ümumi [ümumi iclası] bazar günü mart ayının 2-si səhər saat 10-da təyin edilmişdir. İclas bankın binasında (Mixaylovski və Baryatinski küçələrin küncündə Dadaşovun mülkündə) vaqə olacaqdır.

Müzakirə ediləcək məsələlər:

1) Cəmiyyət işləri haqqında şura, idarə və təftiş komissiyasının məruzəsi.

2) 1918-ci il məsubatının [hesabatının] müzakirə və təsdiqi.

3) 1919-cu il smetasının müzakirə və təsdiqi.

4) Növbətə görə çıxmış olan idarə üzvü Əlibala Əliyevin Şura üzvü intixabı [seçilməsi].

5) Növbətə görə çıxmış olan Şura əzası [üzvü] Hüseynov və vəfat etmiş Popovun yerlərinə yenidən beş nəfər Şura əzası intixabı.

6) Təftiş komissiyasına üç üzv və üç nəmizəd seçilməsi.

2694

Müvəqqəti müdir: Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

İnna lillahi və inna ileyhi raciun

səh. 263. “Starı poçtovı”: Bakıda, indiki Süleyman Tağızadə küçəsi.

Qismi-rəsmi:

Qubernatorun əmri

səh. 264. “Nikolayevski”: Bakıda, indiki İstiqlaliyyət küçəsi.

“Velikoknyajeski”: Bakıda, indiki Məhəmməd Əmin Rəsulzadə küçəsi.

Parlamanın 6 fevral iclasına dair

səh. 271. “ləzgi şalı”: toxunma şal parça növü.

Dabravolların bugünkü köməkçiləri

səh. 273. “Tiflisi bir də Xatsovlar görə bilməzlər.”: 1918-1920-ci illərdə Ermənistan Respublikasının Səhiyyə, Daxili İşlər, Xarici İşlər naziri kimi yüksək vəzifələr tutan, habelə bir ilə yaxı müddətdə Baş nazir olan Aleksandr İvanoviç Xatsovlar nəzərdə tutulur. Xatsovlar Tiflisdə anadan olmuş, Tiflis Şəhər Dumasının üzvü, 1910-1917-ci illərdə Tiflis şəhərinin bələdiyyə başçısı vəzifələrini tutmuşdur.

“Yəni, inqilabın zəlzələsi Daşkovların Tiflisdəki bargahı-kisralarını dağıdıb xarabalara döndərməkdə idi.”: Daşkovlar deyərəkən 1905-1915-ci illərdə Qafqazın canişini olan İllarion İvanoviç Vorontsov-Daşkov nəzərdə tutulur. “Kisrə” Sasani hökmdarı Xosrovun adından əmələ gəlmiş, Sasani hökmdarları haqqında, eləcə də ümumiyyətlə “hökmdar” mənasında işlədilmişdir.

səh. 274. Avlabar (yaxud Avlabari): Tiflis şəhərinin ən qədim rayonlarından biri.

“Qarxun qəryəsi”: Azərbaycan eyniadlı bir neçə kənd mövcuddur. Burada adı çəkilən isə hal-hazırda Yevlax rayonu ərazisindəki

Yuxarı Qarxun kəndidir.

səh. 275. “general Amazasp”: Hamazasp Srvandzyan nəzərdə tutulur.

səh. 276. “F. A.”: bu imza Fərhad Ağazadəyə məxsusdur.

Mətbuat

səh. 276. “Sultanovlar, Cavanşirlər və digərləri firqədən gedərkən...”: Xosrov bəy Sultanov, Behbud xan Cavanşir nəzərdə tutulur.

Teleqraf xəbərləri

səh. 277. “İngilis kralı Gevork”: 1910-1936-cı illərdə Böyük Britaniya kralı olan V Corc [George V] nəzərdə tutulur.

“...hər iki kameraya...”: Britaniya Parlamentinin iki palatası (Lordlar Palatası və İcmalar Palatası) nəzərdə tutulur.

Bakı xəbərləri

səh. 278. “Astrabad”: İranın şimalında bugünkü Gürgən (yaxud Qorqan) şəhərinin keçmiş adı.

Bakı İkinci İstiqrasi-Mütəqabilə

Cəmiyyəti

səh. 279. “Mixaylovski və Baryatinski küçələrin küncündə...”: Mixaylovski Bakıda indiki Əziz Əliyev, Baryatinski isə indiki Əbdülkərim Əlizadə küçəsidir.

Cümə axşamı, 20 fevral 1919-cu il, nömrə 118

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səhifə-dəvamiyyəsi. Pəncşənbə, 19 cəmədiyəlvəvəl sənə 1337. 20 şubat sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIUN

Əliheydər, Əliəğa və Əliabbas Babayevlər öz dayısı oğlu **Ələkbər Lütfuliyyəvin** mərasimi-dəfni bu gün fevralın 20-sində saat 9-un yarısında özünün Starı poçtovı küçədə 15-inci dalan 3 nömrəli evindən olacağını öz qövm-əqrəbalarına elan verirlər [bildirirlər].

2698

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIUN

Ələsgər, Əliməhəmməd, Vahab, Xaliq Lütfuliyyəvlər öz qardaşı **Ələkbər Lütfuliyyəvin** vəfatını kamali-hüzn və təhəssürlə [böyük bir hüzn və kədərlə] öz qövm-əqrəbalarına məlum edirlər. Mərasimi-dəfni bu gün fevralın 20-sində saat 9-un yarısında öz evindən Starı poçtovı küçədə 15-inci dalan 3 nömrəli evdən olacağını öz qövm-əqrəbalarına elan edirlər.

2677

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Qubernatorun binagüzarlığı

Bakı gubernatoru Rəşid bəy Axund-

zadə cənabları Bakı və Balaxanı-Sabunçu qalabəylərinə [polismeysterlərinə] xitabən zeyldəki [aşağıdakı] binagüzarlığı [sərəncamı] vermişdir:

Fevralın 10-da mənim təhti-sədarətimdə [sədrliyim altında] vüqu bulmuş iclasın qəraradına görə, Bakı və Balaxanı-Sabunçu qalabəylərinə əmr edirəm ki, qaradovoylara məxsus forma tərtib etsin. Bu formanın çiyində qırmızı parçanın üzərində rus və türk dillərində Bakı üçün “B. P.” və Balaxanı-Sabunçu üçün “S. P.” hərfləri yazılmalıdır. Qaradovoyların döşündə nömrəsi və nə yerdə, hangi qalabəyi dairəsinə qulluq etməsi göstərilməlidir. Hər qaradovoyun fiti olmalıdır. Tapanca olmadığından hələlik qaradovoylar tüfənglərlə müsəlləh edirlər [silahlandırılırlar]. Okolotoçniklər [polis sahə rəisləri] və pristavlar əvvəlki formalarında qalırlar.

* Bakı gubernatoru Rəşid bəy Axundzadə Ədliyyə nazirinə müraciətən rica etmişdir ki, Bakıdakı bütün müstəntiqlərin mənzillərinə telefon qoyulsun.

* Bakı gubernatoru dəftərxanası qulluqçularının nizam üzrə xidmətlərini ifa